

OMVÄRLDSSPANING

Mars 2016

Innehåll	sidan
Regering och riksdag	
Statsbidrag för insatser när det gäller skolledare	3
Mer matematik i årskurs 4-6	3
Myndigheter	
Webbkurs - Kartläggning av nyanlända elevers kunskaper	3
Se webinariet om trygghet i förskolan i efterhand	4
Försvara åsiktsfrihet	4
Fyra av fem lärare har lärarlegitimation	4
Modet att ta upp frågor om rasism och främlingsfientlighet	4
Skarpa skolförslag från huvudmännens expertråd	4
Stora insatser behövs för nyanlända elever	5
Förstudier inför digitala nationella prov	5
Lika möjligheter för eleverna – en fortsatt utmaning för skolan	5
Forskning	
Överlämningar från förskola till förskoleklass	6
Guldgruva om formativ bedömning	6
Övrigt	
Fler lärarassistenter	7
Särskilda undervisningsgrupper fungerade som ordinarie undervisningsgrupper	7
Temabrev: Inkludering skolporten	7
Skolväsendets överklagningsnämnd	7
Statens medieråd ger stöd för samtal på barnavårdscentralerna	7
Ej tillåtet med urval baserat på kön	8
Bristande arbetsgång kring kränkt elev	8
Behov var ej tillräckligt utrett – tilläggsbelopp beviljades ej	8
Våldsamt uppträdande äventyrade elevernas trygghet – avstängning var befogad	9

RIKSDAG OCH REGERING

Statsbidrag för insatser när det gäller skolledare

Regeringen har i dag beslutat en förordning som innebär att skolhuvudmän som gör insatser enligt särskilda överenskommelser inom ramen för bland annat samverkan för bästa skola kan få ytterligare statsbidrag för att inrätta karriärsteg i form av förstelärare och lektorer. Statsbidrag kan nu även lämnas för insatser för personer i ledande befattning. [Läs mer](#)

Mer matematik i årskurs 4-6

Regeringen har i dag beslutat om en lagrådsremiss med förslag om utökad undervisningstid i grundskolans årskurs 4-6. Syftet är att eleverna ska få mer matematik på schemat.

Det är av stor vikt att elever i grundskolan och motsvarande skolformer får de kunskaper i matematik som de kommer att behöva i yrkeslivet eller för fortsatta studier. Svenska elevers matematikkunskaper har försämrats under 2000-talet vilket bekräftas i flera internationella utvärderingar. Eleverna har rätt att få det stöd de behöver för att nå kunskapskraven. Undervisningstiden i matematik har tidigare utökats för elever i årskurs 1-3 och sedan budgetpropositionen för 2014 har det redogjorts för att utökad undervisningstid också kommer ske för elever i årskurs 4-6 med start läsåret 2016-2017. I lagrådsremissen föreslås att den minsta totala undervisningstiden i matematik utökas successivt med 105 timmar i grundskolan. Detta föreslås också för grundsärskolan (utom för inriktningen träningskola), specialskolan och sameskolan. Att stärka ämnet matematik är också ett sätt göra det mer attraktivt att bli mattelärare, säger utbildningsminister Gustav Fridolin.

MYNDIGHETER

Webbkurs - Kartläggning av nyanlända elevers kunskaper

Nu öppnar den första modulen, *Steg 1 och Steg 2*, i webbkursen Kartläggning av nyanlända elevers kunskaper. Ytterligare tre moduler är under uppbyggnad och öppnar i slutet av maj 2016. Målgrupp för utbildningen är alla som är delaktiga i arbetet med nyanlända elever inom de obligatoriska skolformerna, men kan också användas för personal i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. [Läs mer](#)

Se webinariet om trygghet i förskolan i efterhand

Den 22 mars 2016 hölls Skolinspektionen ett webinarium om faktorer som påverkar trygghet i förskolan. Nu kan du se webinariet i efterhand. [Se](#)

Försvara åsiktsfrihet

Exempel: En elev är aktiv i en extremt nationalistisk grupp som vill stoppa invandringen av alla människor utanför Norden/Europa. Flera andra elever i klassen tycker att sådana åsikter borde förbjudas. I vissa fall kan en lärare behöva markera flera saker samtidigt. Att vilja förbjuda invandring av människor med en specifik religion är uttryck för en rasistisk eller främlingsfientlig uppfattning. Sådana uppfattningar strider mot skolans värdegrund. Samtidigt kan det vara en fördel att be eleven förklara vad han eller hon har för argument för den uppfattningen. Det kan öppna för en dialog där olika argument och motiv blir tydliga. [Läs mer](#)

Fyra av fem lärare har lärarlegitimation

Andelen behöriga lärare fortsätter att öka i alla skolformer. Trots det är bristen på behöriga lärare i flera skolformer och ämnen fortfarande stor. Statistiken visar att fyra av fem lärare i grund- och i gymnasieskolan är behöriga i minst ett av sina undervisningsämnen. Andelen behöriga lärare i dessa skolformer har ökat med 11 procentenheter jämfört med föregående läsår och med 2 procentenheter sedan Skolverket publicerade uppdaterad behörighetsstatistik i augusti ifjol.

Stora skillnader mellan skolformer och ämnen

[Läs mer](#)

Behörigheten skiljer sig mellan olika skolformer och ämnen:

- I grundskolans årskurs 1-3 är behörigheten högst i svenska (89 procent).
- I grundskolans årskurs 4-6 är behörigheten högst i svenska (79 procent).
- I grundskolans årskurs 7-9 är behörigheten högst i franska (79 procent).
- I gymnasieskolan är behörigheten högst i historia (86 procent). Skolverket mars 2016

Modet att ta upp frågor om rasism och främlingsfientlighet

Exempel: En lärare vet om att det bland eleverna förekommer laddade samtal med rasistiska och främlingsfientliga förtecken på raster. Samtidigt undviker läraren att lyfta dessa frågor i klassrummet på grund av omsorg av elever som skulle kunna känna sig utsatta för kränkningar. Läraren kan antingen fånga frågan i flykten och ta samtalet där och då, eller bedöma att det är bättre att ta upp frågan vid ett senare tillfälle. Det senare ger läraren möjlighet att förbereda sig. Detta kanske också behöver markeras och meddelas till eleverna för att visa att skolpersonalen har uppfattat att dessa samtal förekommer på rasterna och att man tänker arbeta med det framöver. [Läs mer](#)

Skarpa skolförslag från huvudmännens expertråd

Systematisk uppföljning av varje elevs kunskaper, fler vägar till läraryrket och starka band till forskning. Det är några rekommendationer från huvudmännens expertråd för skolutveckling.

Huvudmännens expertråd för skolutveckling, som tillsattes av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Friskolornas riksförbund, har nu kommit med sin rapport.

– Rapporten tar avstamp i det som ledamöterna sett fungerar i klassrummen, i förskolor och skolor och hos huvudmännen. Slutsatserna visar därmed hur man kan komma tillrätta med skolans utmaningar i praktiken. Rekommendationer från en så bred och kunnig grupp väger tungt, säger **Lena Micko**, ordförande för SKL. Det går att förbättra skolan utan stora reformer, till exempel genom att lära av andra och av vad forskningen säger fungerar.

Och det är just erfarenheter av genomförd skolutveckling som har varit expertrådets fokus. Nu hoppas jag att många förskolor och skolor ska bli inspirerade av exemplen och anta utmaningen att höja kvaliteten och resultaten, säger **Mikaela Valtersson**, ordförande för Friskolornas riksförbund. [Läs mer](#)

Stora insatser behövs för nyanlända elever

En ny rapport från Skolverket visar hur invandringen påverkat resultaten i PISA och gymnasiebehörigheten. En mindre men inte obetydlig del av resultatförsämringen sedan den första PISA-undersökningen år 2000 kan förklaras med en ökad andel elever med utländsk bakgrund. Efter 2006 har invandringens betydelse för resultatutvecklingen i PISA ökat. Rapporten visar också att den försämrade gymnasiebehörigheten under senare år till största delen beror på att fler elever invandrat efter skolstart.

– Vi vet sedan tidigare att elever med utländsk bakgrund i genomsnitt har lägre resultat i skolan. Nu vet vi mer om hur mycket den ökande andelen elever med utländsk bakgrund påverkat resultatutvecklingen. Det är viktig information för att staten, kommuner och skolor ska kunna sätta in relevanta åtgärder för att förbättra resultaten i skolan, säger Skolverkets generaldirektör Anna Ekström. [Läs mer](#)

Förstudier inför digitala nationella prov

En statlig utredning analyserar på uppdrag av regeringen förutsättningarna för att digitalisera de nationella proven. Utredningen, som ska vara klar den 31 mars 2016, ska bland annat föreslå hur, i vilken omfattning och i vilken takt en digitalisering av proven kan ske.

Under hösten genomförde ungefär 700 elever provuppgifter på dator. Flera av eleverna upplevde provsituationen som mer naturlig, men det blev också tydligt att förberedelser blir avgörande för ett lyckat genomförande. Utprövningen var en del av Skolverkets förberedelser inför det förväntade uppdraget om att ta fram digitala nationella prov. Avsikten med förstudien var att praktiskt pröva delar av dagens nationella prov i ett genomförande på dator. De lärosäten som utvecklar nationella prov prövade hela processen från att skapa ett digitalt prov till att utvärdera provuppgifterna. De cirka 700 elever som deltog i utprövningen fick testa att genomföra provuppgifter digitalt och bedömningen av proven genomfördes på dator så långt som möjligt.

– Höstens studie har bekräftat en del av våra aningar om vad som är viktigt för att kunna genomföra proven digitalt på ett bra sätt. Vi har också fått större förståelse för hur vi kan arbeta för att förbereda skolorna för prov på dator, säger Beatrice Ciolek Laerum, undervisningsråd på Skolverket.

Lika möjligheter för eleverna – en fortsatt utmaning för skolan

Undervisningen i många skolor anpassas inte efter elevernas förutsättningar, behov och erfarenheter. Några skolor har dessutom allvarliga brister i stödet till elever samt i trygghet och studiemiljö. Det konstaterar Skolinspektionen i sin årsrapport för 2015 som lämnas till regeringen idag 18 mars 2016.

FORSKNING

Överlämningar från förskola till förskoleklass

T Alatalo, J Meier & E Frank

Syftet med studien var att synliggöra verksamma förskollärares erfarenheter av överlämning från förskola till förskoleklass. Ett antagande var att överlämningen, för att gynna kontinuitet och långsiktighet, behöver fokusera barns lärande inom målområden som styrdokumenterna anger för förskolans verksamhet.

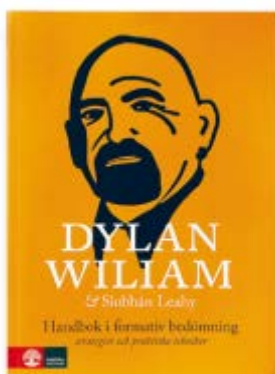
Empirisk data samlades in genom en kombination av frågeformulärmetod och intervju metod. 36 förskollärare i förskolan och 38 förskollärare i förskoleklassen besvarade en enkät, medan fyra förskollärare i respektive verksamhet intervjuades. Analysen genomfördes abduktivt genom att studiens teoretiska utgångspunkter och frågeställningar utgjorde grund för teman som identifierades i det empiriska materialet.

Studien visar att det genomförs överlämningar mellan verksamheterna. Dessa görs för att ge barnen en trygg övergång snarare än för att gynna kontinuerligt och långsiktigt lärande inom angivna målområden. Omsorg om barnen och föreställningar om skolformernas verksamhet ger avtryck på agerande och ställningstagande i överlämningarna. I artikeln diskuteras professionell bedömning av barns lärande samt behovet av ökad samsyn inom förskola och förskoleklass vad gäller enskilda barns lärande inom olika områden.

Nyckelord: förskola, förskoleklass, kontinuitet, långsiktigt lärande, omsorgsrationalitet [Läs mer](#)

Guldgruva om formativ bedömning

Från Origo 2016-03-14 20:04

Att lära sig att lära är en vital del i läroprocessen och precis det som händer när elever blir ägare av sitt eget lärande. Tyvärr är det också det som är det allra svåraste. Därför är det viktigt att pedagogen visar vägen och då gärna med hjälp av formativ bedömning. Dylan Wiliam och Siobhán Leahy beskriver i Handbok i formativ bedömning – strategier och praktiska tekniker detta på ett föredömligt sätt. Dylan Wiliam är professor emeritus vid University of London. Han är en av världens ledande bedömningsforskare. Siobhán Leahy har mångårig erfarenhet som rektor och av att arbeta stödjande med att implementera kollegialt lärande i skolor.

Formativ bedömning är läroplansneutral och det krävs att du som pedagog är medveten om vad du vill att eleverna ska lära sig. I iveren att använda formativ bedömning är det enkelt att anamma alla tips på

olika hjälpmedel eller tekniker som skrivplattor, glasspinnar med namn på och exit-pass, men desto svårare att verkligen komma till målet: att få eleverna att äga sitt eget lärande. Författarna poängterar att det bara är eleverna som skapar lärandet. Vad lärare kan göra är att skapa ramar och förutsättningar.

Boken inleds med ett avsnitt om lärares professionella lärande som gav mig tankar om den undervisning jag själv bedriver och om vad som är svårt. Lärare saknar inte kunskap, utan bara tid att förändra, hävdar författarna. Det är svårt att förändra ett invant arbetssätt på grund av den automatisering som skett genom alla repetitioner. [Läs mer](#)

ÖVRIGT

Regeringen vill att landets lågstadieskolor anställer fler lärarassistenter och avsätter därför 300 miljoner kronor extra om året fram till 2019. Pengarna ska i första hand gå till skolor med många nyanlända elever.

– Sverige gör nu en jätteuppgift. Vi har många skolor som fått många nya elever. Och då måste de eleverna och alla andra elever som redan var på de här skolorna få mer tid med sina lärare, säger utbildningsminister Gustav Fridolin (MP).

Det handlar om 300 miljoner kronor extra från och med i höst. Alltså för läsåren 16/17, 17/18 till och med läsåret 18/19. Pengarna beräknas räcka till runt 600 nya anställda på lågstadiet.

– Lärarassistenter är ett sätt att säkerställa att lärare får mer tid för sitt jobb. Mer tid med eleverna, mer tid att jobba just med den där eleven som behöver lite extra stöd, lite extra tid, säger Gustav Fridolin SVT 29 mars

Särskilda undervisningsgrupper fungerade som ordinarie undervisningsgrupper

En kommun förelades att åtgärda brister vid ett vite om 750 000 kr. Beslut om placering i så kallade AST-klasser, vilka riktade till barn med diagnoser inom autismspektrat, var ej rättssäkra då de inte fattats av rektorer vid elevernas ordinarie skolor. Undervisningsgrupperna fungerade även som ordinarie undervisningsgrupper vilket innebar att placeringen riskerade att bli permanent, samt att besluten om omplacering inte gick att överklaga. [Läs mer](#)

Temabrev: Inkludering skolporten

Temat denna gång är *inkludering i skolan*. Brevet innehåller artiklar, intervjuer och relevant forskning i ämnet. Vi hoppas att materialet kan inspirera och fungera som ett stöd i ditt arbete. [Läs mer](#)

Skolväsendets överklagningsnämnd

Ett beslut om omplacering upphävdes. Att omplacera en elev från en skolenhet till en annan ansågs vara av ingripande karaktär för den enskilde bl.a. eftersom eleven förlorade sin invanda skolmiljö och den trygghet eleven normalt hade där. Beslutet var således av större vikt och fick därför inte delegeras. Områdeschefen som hade fattat beslutet var därmed inte en behörig beslutsfattare. [Läs mer](#)

Statens medieråd ger stöd för samtal på barnvårdscentralerna

Illustration: Lotta Sjöberg, Statens medieråd 2016.

De flesta treåringar har varit på nätet och 42 procent av femåringarna använder internet minst några gånger i veckan. Nu har Statens medieråd tagit fram ett pedagogiskt material för barnvårdscentralerna, som kan användas i mötet med småbarnsföräldrar.

 [Läs mer om materialet "Familjeliv, små barn och medier" här.](#)

Ej tillåtet med urval baserat på kön

En fristående skola förelades att vidta åtgärder så att skollagens regler om mottagande av elever följdes. Skolan hade prioriterat pojkar i syfte att få en jämnare könsfördelning. Det konstaterades att elevernas kön inte var ett urvalskriterium som var förenligt med skollagen, varför skolan inte levde upp till författningarnas krav. [Läs mer](#)

Bristande arbetsgång kring kränkt elev

Barn och elevombudet framställde ett skadeståndsanspråk om 90 000 kr för en elevs räkning. Eleven hade kränkts av andra elever under en längre tid och skolan hade brustit i sitt utredningsansvar. Skolans dokumentation av kränkningarna var bristfällig och ingen allsidig utredning av elevens situation hade gjorts. Skolan hade ej heller utvärderat de åtgärder som vidtagits. Vidare var anmälningsskyldigheten inte uppfylld och planen mot kränkande behandling var inkomplett. Barn- och elevombudet förelade därför även huvudmannen att vidta åtgärder så att skollagens krav om motverkande av kränkande behandling uppfylldes. [Läs mer](#)

Behov var ej tillräckligt utrett – tilläggsbelopp beviljades ej

En elev med ADHD och diagnos inom autismspektrat ansågs ej ha rätt till tilläggsbelopp. Det ifrågasattes ej att eleven var i behov av stöd, dock var det inte utrett att detta behov inte kunde tillgodoses inom ramen för grundbeloppet. Det var således inte utrett att eleven hade ett så omfattande behov av särskilt stöd utanför undervisningssituationen att tilläggsbelopp skulle medges. [Läs mer](#)

Våldsamt uppträdande äventyrade elevernas trygghet – avstängning var befogad

En avstängning av en elev som skulle vara i över en termin var korrekt utförd. Eleven hade vid flera tillfällen agerat våldsamt, vilket störde arbetet med trygghet och studiero på skolan. Flera åtgärder hade erbjudits eleven innan avstängningen, men då dessa inte gett effekt och då det rört sig om allvarliga incidenter, fanns skäl för den beslutade avstängningen.

En elev hade varit inblandad i en misshandel på sin gymnasieskola i Falkenbergs gymnasium. Efter händelsen satt han häktad under perioden drygt två veckor. Barn- och utbildningsnämnden i Falkenbergs kommun (nämnden) beslutade om avstängning i två veckor i väntan på beslut av nämnden. Nämnden beslutade senare att med omedelbar verkan stänga av eleven från studier under dåvarande och kommande termin, dvs. höstterminen 2015 och vårterminen 2016. Beslutet hade i huvudsak motiverats enligt följande. Eleven har angripit en yngre elev med tillhygge och misshandlat eleven allvarligt, bl.a. genom slag mot huvudet. Misshandeln upphörde först när andra personer gick emellan. När eleven är i skolan kan andra elevers trygghet och studiero inte garanteras, varken på kort eller på lång sikt. Den inträffade händelsen har varit av grov karaktär. [Läs mer](#)

KARLSTADS KOMMUN

Karlstads kommun, barn- och ungdomsförvaltningen, 651 84 Karlstad
Tel: 054-29 50 00. E-post: barnochungdomsforvaltningen@karlstad.se